

ЦВЕТАНКА АВРАМОВА

Софийски университет „Св. Климент Охридски“, София, България

e-mail: avramova.cv@slav.uni-sofia.bg

<https://orcid.org/0000-0001-8084-258X>

ОТНОВО ЗА СЛОВООБРАЗУВАТЕЛНАТА ТРАНСПОЗИЦИЯ

DERIVATIONAL TRANSPOSITION REVISITED

ABSTRACT: The article draws attention to the fact that in the scientific literature the derivational transposition is referred to different “carriers” / “objects”: the onomasiological, respectively derivational categories, the derivational processes, one of the derivational modes, the derivational meaning, and the function of the derivational formant. It is stated that in defining “transposition” (in a narrow sense) the postulate of identity between the lexical meaning of the source and the derived word must be reformulated. The paper shares the view that the same formant in the derivational process cannot perform more than one function; therefore, it is not acceptable to talk about mixed functions of the formant, as well as about onomasiological or derivational categories.

KEYWORDS: transposition, onomasiological category, formant function

КЛЮЧОВИ ДУМИ: транспозиция, деривация, ономасиологична категория, функция на форманта

SŁOWA KLUCZOWE: transpozycja, kategoria onomazjologiczna, funkcja formantu

0.1. Термините *транспозиция*, *модификация*, *мутация*, съответно тридълбата на дериватите на транспозиционни, мутационни и модификационни, са общоприети в славянската дериватология. Водят се обаче спорове за отнасянето на едни или други деривати към даден тип.

В това изследване ще се съсредоточим върху някои проблеми, свързани с транспозицията.

1.0. Както е известно, словообразователната транспозиция се разбира в широк и тесен смисъл. Според *широкото разбиране* тя е преобразуване, трансформиране на дума от един лексикограматичен клас (част на речта) в друг и (произтичащата от това) задължителна смяна на синтактичната функция на производната дума, без оглед на семантиката (вж. Kubrĭakova 1981, s. 145–158 и цит. там литература; Харитончик 2015 и цит. там литература, и др.). Транспозицията *в тесен смисъл* предполага задължителна смяна на категориалната принадлежност и синтактичната функция на производната дума (ПД) в сравнение с произвеждащата, но съхраняване на нейното лексикално значение (ЛЗ). По-тясното разбиране, дефинирано от М. Докулил (Dokulil 1962; Dokulil 1997¹) и намерило широко приложение в славистиката, съвпада с дефинирането на т. нар. синтактична деривация от Й. Курилович (Kurilovich 1962)². Според Курилович синтактичният дериват е форма със същото лексикално съдържание като това на изходната форма, но с друга синтактична функция (Kurilovich 1962, s. 61). На синтактичната деривация, която „протича в рамките на едно и също лексикално значение“³, бива противопоставена т. нар. лексикална деривация, при която изходните и производните думи са идентични по своята първична синтактична функция (цит. съч., s. 63).

1.1. Както широкото, така и тясното дефиниране на транспозицията пораждат редица въпроси. Широкото разбиране, изключващо семантичната страна в деривационния процес, води до характеризирането като транспозиционни на всички деривати с различна категориална принадлежност⁴ и синтактична функция от тази на изходните думи. Тясното разбиране, предполагащо тъждество между ЛЗ на мотивиращата и мотивираната дума, или с други думи, транспозиция, неусложнена със семантична модификация (рус. семантический сдвиг) (Kubrĭakova 1981, s. 150; Dokulil 1997), от друга страна, съдържа проблем, на който вече многократно е обръщано

¹ Посоченото изследване е от 1982 г.; тук се цитира препечатаният текст от 1997 г.

² Изследването на Курилович е от 1936 г. Тук се цитира руската версия от 1962 г.

³ В руската версия се говори за лексикално съдържание (срв.: „Синтаксический дериват – это форма с тем же лексическим содержанием, что и у исходной формы, но с другой синтаксической функцией – цит. съч., s. 61) и лексикално значение („В то время как синтаксический дериват происходит внутри одного и того же лексического значения (...), деривация лексическая предполагает, что исходное и производное слова идентичны друг другу по первичной синтаксической функции – цит. съч., s. 63); двата термина очевидно се използват като синоними.

⁴ Под категориална принадлежност тук и навсякъде се разбира принадлежност към определена част на речта.

внимание в славистиката. Срв. напр. заключението на О.П. Ермакова, направено още през 1977 г.:

...поскольку вопрос о зачисления тех или иных словообразовательных типов в синтаксические дериваты связан с установлением лексического тождества производного и производящего, а он решается разными исследователями по-разному, полного единства в разграничении среди словообразовательных типов лексической и синтаксической деривации быть не может⁵

(Ermakova 1977, s. 8 – цит. по Kubřířáková 1981, s. 155; вж. също Харитончик 2015, s. 55). Изказва се и мнението, че именно поради смяната на категориалната (граматичната) принадлежност на производната дума *пълно* съответствие между значението на производната и произвеждащата дума едва ли е възможно (вж. напр. Dokulil 1997; Petr, red., 1986a, s. 213; Bednaříková 2009, s. 137 и др.).

1.2. Обръща се внимание също така, че транспозицията (разбирана както в широк, така и в тесен смисъл) често е отнасяна към различни *носители / обекти* – ономасиологичните категории, словообразователните процеси, словообразователните начини, словообразователното значение, функцията на словообразователния формант. На този въпрос ще се спрем по-подробно в настоящото изследване.

2.0. Още авторът на ономасиологичната теория М. Докулил дефинира транспозицията (разбирана от него в тесен смисъл) като *един от трите главни типа ономасиологични категории* – транспозиционна, мутационна и модификационна, към които включва: определяване на признак (*zřědmětnění vlastnosti*), определяване на действие (*zřědmětnění děje*) и транспониране на обстоятелство в качество (*kategorie transponující určění základního příznaku ve vlastnost*) (Dokulil 1962, s. 43–46). По-късно към тях са добавени от автора още две – т. нар. „окачествяване на признак“ (*zvládnostněnī děje*) и „оглаголяване“/вербализиране на качество (*zdějovněnī vlastnosti*) (Petr, red., 1986a, s. 213 с автор на раздела М. Докулил; Dokulil 1996, s. 87–88), а в други бохемистични изследвания са формуирани и категориите „субстантивизиране на обстоятелство“ (*zřědmětnění okolnosti*) (Karlík et al. 2002) и „транспозиция на качества в обстоятелства“ (Karlík et al. 2012–2018)⁶.

⁵ „...докожото въпросът за причисляването на едни или други словообразователни типове към синтактичните деривати е свързан с установяването на лексикално тъждество между производната и произвеждащата дума, а той се решава от различните изследователи по различен начин, пълно единство в разграничаването сред словообразователните типове на лексикалната и синтактичната деривация не може да има“. (Тук и навсякъде преводът мой, Ц.А.)

⁶ Автор на статиите за транспозицията и в двете издания е З. Русинова.

Разбирането на транспозицията като тип ономасиологична категория или тип словообразователна категория е прието в повечето изследвания по славянско словообразуване. Варират обаче схващанията за дериватите, които трябва да бъдат отнесени към нея (вж. т. 2.5.).

2.1. Освен като тип ономасиологична категория, М. Докулил характеризира транспозицията и като *отделен тип деривация в широк смисъл*, под която разбира „образуването на едни езикови форми от други, семантично по-прости“ (Dokulil 1997, s. 107), като тип деривационен процес, при който се променя само синтактичната функция на изходната дума, докато ЛЗ остава същото (дефиниция, доближаваща се максимално до тази на Й. Курилович) (Bednaříková 2009, s. 127).

В статията си „K otázce slovnědruhových převodů a přechodů, zvl. transpozice“ (Dokulil 1997) М. Докулил внася редица уточнения за словообразователната транспозиция, разбираана като отделен процес на деривация. Вместо термина транспозиция авторът препоръчва да се използва терминът *slovnědruhový* или още по-точно: *mezislovnědruhový převod* – (между) категориален трансфер/преход)⁷, а използваният паралелно термин *slovnědruhový přechod* (категориален преход) да остане само за обозначаване на спонтанния, продължителен процес, за да бъде той разграничен от творческия словообразователен акт (Dokulil 1997, s. 107)⁸.

2.2. И в други бохемистични и словакистични трудове транспозицията се свързва ту с ономасиологичните категории, съответно с номинацията, ту със словообразователния процес (напр. у Furdík 2004) и дори, макар и неизразено експлицитно, и с един от словообразователните начини, обикновено наричан конверсия (в случаите, когато словообразователният акт се осъществява без изменения във формата на ПД или с помощта на граматични морфем).

2.2.1. На честото смесване на транспозицията с конверсията на граматично и словообразователно равнище в лингвистиката обръща внимание Б. Беднаржикова (Bednaříková 2009). Авторката стига до подобно заключение и в резултат на наблюдението си (цит. съч., s. 128–129) върху т. нар. категориална транспозиция (*slovnědruhová transpozice*), разгледана във втори том на *Академичната граматика на чешкия език* от 1986 г. (Petr, red., 1986b, s. 19).

2.2.2. Ще разширя посоченото наблюдение на Б. Беднаржикова, като представя малко по-подробно схващането, залегнало в *Академичната граматика*. Категориалната транспозиция там се разбира като „процес

⁷ Отнасящ се до определена част на речта, букв. „частеречен“ трансфер/преход.

⁸ Други предложени от автора термини са *transkategorizace* (транскатегоризация) и *transsubkategorizace* (трансубкатегоризация).

на пренасяне на изразния компонент на ядрения категориален знак⁹ във функцията на друг ядрен категориален знак¹⁰ (Petr, red., 1986b, s. 19). Този процес може да не бъде завършен – тогава става въпрос за граматична транспозиция (напр. вербалното прилателно¹¹, разбирано като форма на глагола), или да бъде завършен – тогава става въпрос за словообразователна транспозиция, чийто резултат е смяната на един основен лексикограматичен клас (част на речта) с друг(а) (напр. отглаголните съществителни) (приети за съществителни, а не за форми на глагола – поясн. мое, Ц.А.). И двата вида транспозиция се приемат за системни.

Обръща се внимание също така на факта, че границата между граматичната и словообразователната транспозиция не е рязка и някои случаи може да се интерпретират двойко – напр. единици като *chodící, nesený* може да бъдат смятани както за глаголни форми (причастия), така и за девербални прилагателни (пак там). В раздела по словообразуване на първи том на граматиката е прието второто схващане; единици като *chodící, dělající*, от една страна, и *nesený, pečený*, от друга, са характеризирани като транспозиционни девербални прилагателни. Първите от тях са причислени към т. нар. конверсно-деривационен тип (*typ konverzně-derivační*), срв.:

Ze synchronního hlediska je to typ konverzně-derivační, nelze jej považovat za pouhou součást systému tvarů motivujícího slovesa (adjektiva tohoto typu nelze formálně spojit s tvarem pro mužský rod přechodníku, jejich význam nelze pomocí významu přechodníku postihnout, na rozdíl od přechodníku jsou součástí běžné slovní zásoby a hojně frekventována; jejich označování jakožto zpřídavnělé přechodníky není proto z hlediska současného jazyka vhodné)¹².

(Petr, red., 1986a, s. 321).

Вторите са характеризирани като конверсен тип (*typ konverzní*), т.е. образувани чрез конверсия от страдателното причастие на глагола (Petr, red., 1986a, s. 325).

⁹ Такъв, който се отличава с едно-еднозначни знакови отношения (Petr, red., 1986b, s. 19).

¹⁰ „Slovnědruhová transpozice je proces přenesení výrazové složky jaderného slovnědruhového znaku do funkční pozice jiného jaderného slovnědruhového znaku.“

¹¹ přídavné jméno slovesné

¹² „От синхронна гледна точка става дума за конверсно-деривационен тип, който не бива да бъде определян единствено като форма на мотивиращия глагол (прилагателните от този тип не може да се свързват с формата за мъжки род на деепричастието; тяхното значение не е възможно да се изрази чрез значението на деепричастието; те, за разлика от деепричастието, са част от общоприетата и високо фреквентна лексика. Затова характеризирането им като адективизирани деепричастия не е подходящо от гледна точка на съвременния език“.

2.2.3. При ПД от типа *nesený, řešený* транспозицията, изразяваща се в преход на дума от една част на речта (причастие) в друга (прилагателно) съгласно дефинирането ѝ във втори том на граматиката (Petr. red., 1986b, s. 19) съвпада със словообразователния начин конверсия (в тесен смисъл), дефиниран в първи том на същата граматика като преминаване на дума от една част на речта в друга без каквито и да било формални изменения (вж. Petr. red., 1986a, s. 201)¹³.

Самата конверсия в научната литература също се разбира нееднозначно (по този въпрос вж. напр. Кубрякова 1974; Waszakowa 1996, s. 9–12; Bednaříková 2009, s. 140), а вместо конверсия за означаване на съответния словообразователен начин се използват и други термини, напр. парадигматична деривация (по този въпрос вж. Waszakowa 1996). Тук този въпрос няма да бъде разглеждан подробно.

2.2.4. Споделяме мнението, че когато в словообразователния процес не настъпват формални изменения на изходната дума или се използват чисто граматични морфеми (напр. флексия), транспозицията се осъществява чрез конверсия¹⁴ (Bednaříková 2009, s. 138), че конверсията е инструмент на транспозицията (Кубрякова 1974, с. 76).

2.3. В противовес на широкото дефиниране на транспозицията, пренебрегващо семантичната страна, се прокарва и мнението, че транспозицията, освен като *словообразователен процес*, може да се разглежда и като *тип словообразователно значение* (Менгел 2006). Така например при субстантивацията от типа рус. *рабочий человек* → *рабочий* във формален план според Св. Менгел протича транспозиция на словосъчетание в еднословно наименование за сметка на отсичане на опорния компонент, основните категориални характеристики на който се пренасят върху производното наименование при пълно тъждество на ЛЗ на мотивиращото словосъчетание и на мотивираната дума. Към дериватите с транспозиционно значение авторката отнася също суфиксалните универбати от типа рус. *литературная газета* → *литературка* (разг.), както и съкращенията от типа *магнетофон* – *маг* (разг.), и др. (вж. по-подробно Mengel 2006, с. 132–134).

2.3.1. Наблягането изключително върху семантичната страна (тъждество на ЛЗ), без да се обръща внимание на формалната, обаче противоречи на една основна черта на транспозицията (разбирана както в широк, така и в тесен смисъл), призната от всички изследователи – *промяната на категориалната принадлежност и синтактичната функция на производната*

¹³ Взаимната замяна на понятията транспозиция и конверсия се среща и в други, неславистични изследвания (вж. Bednaříková 2009, s. 142 и сл., и цит. там литература).

¹⁴ Освен чрез конверсия, транспозицията може да се реализира и чрез други словообразователни начини, напр. суфиксация.

дума в сравнение с произвеждащата. В това отношение най-спорен пример за транспозиция е посочената вътресловна абрeвиация (*магнетофон* – *маг*), тъй като тя се осъществява дори в рамките на една и съща дума. Твърди се, че се извършва „транспозиция на пълнозначната фонетично оформена дума в неин звуков отрязък“ (Mengel 2006, s. 138), който получава статут на производна дума, т.е. приема се, че може да има и „транспозиция“ на съществително име в съществително име (в дума от същата част на речта и със същата синтактична функция).

2.4. Освен с ономаσιологичните (или със словообразователните) категории, с деривационния процес, със словообразователния начин конверсия (при посочените по-горе условия), със словообразователното значение, транспозицията се свързва също така и с функцията на словообразователния формант (СоФ). Наред със структурната, семантичната (с два подтипа – модификационна и мутационна) и някои други, периферни функции, в изследванията се говори и за т. нар. синтактична (транспозиционна) функция на СоФ, „*polegająca na zmianie części mowy derywatu w stosunku do podstawy słowotwórczej*”¹⁵ (Waszakowa 1996, s. 35; вж. също Grzegorzczukowa i in. 1998, s. 375 и др.). Допуска се, че СоФ може да изпълнява повече от една функция, т.е. да съчетава различни функции, напр. структурна и синтактична, както и синтактична и семантична (мутационна или модификационна) и др. (цит. съч.).

2.5. Освен за смесени функции на СоФ, в славянското словообразуване се говори и за смесени словообразователни категории: транспозиционно-мутационни и транспозиционно-модификационни¹⁶ (Waszakowa 1996; Grzegorzczukowa i in. 1998; Korňakovŕseva 2006; Sokolová 2007; Oloŕtiak 2013 и др.). Към „транспозиционно-мутационните“ авторите отнасят деривати като: рус. *учительство, разбойничество* (Korňakovŕseva 2006, s. 281), слш. *tretí, matkin, vtedajŕŕí, tamojŕŕí* (Sokolová 2007, s. 182); *matkin* (Oloŕtiak 2013, s. 64); към „мутационно-транспозиционните“: *havranieŕ' stávaŕ sa havranomŕ, starnúŕ' stávaŕ sa starýmŕ, modravieŕ, zozimieŕ sa 'staŕ sa zimaŕ* (Oloŕtiak 2013, s. 62, 65), към „модификационно-транспозиционните“: *bijatyka* (Grzegorzczukowa i in. 1998, s. 377) / „транспозиционно-модификационните“: *popis 2, spŕyŕw 3, zlot 1, zŕaz 1, towa 4, uciecha 1* (Waszakowa 1996, s. 65; 99); към „мутационно-транскатегориалните“¹⁷: *адвокатство* и др. (Korňakovŕseva 2006).

¹⁵ „[C]ъстояща се в промяна на категориалната принадлежност на деривата по отношение на словообразователната основа”.

¹⁶ Тук се посочват само смесени категории, отнасящи се до транспозицията.

¹⁷ Имат се предвид транскатегоризацията или субтранскатегоризацията по М. Докулил (Dokulil 1997) като „транспозиция от особен тип“ (Коряковцева, цит. съч., s. 281).

2.5.1. Едни и същи деривати или деривати с едно и също словообразователно значение често биват отнасяни към различни типове категории. Така например чешкият глагол *zelenat* 'stávat se zeleným', е определен от М. Докулил като мутационен (Dokulil 1997, s. 106), докато еднотипният словашки *starnút* 'stávať sa starým', е причислен от М. Олощяк към преходната мутационно-транспозиционна категория. Същевременно глаголът *uskromniť sa* 'stať sa skromným' е отнесен към мутационните деадективни деривати (Ološtiak 2013, s. 60, 65). Едни автори допускат транспозиция при глаголите, а други не (напр. Furdík 2004) или смятат, че транспозицията е съпроводена с мутация (вж. напр. анализа на *starnút*, предложен от М. Олощяк в цит. съч.). Става дума за автори, изхождащи от една и съща дефиниция на понятията транспозиция, мутация, модификация. Подобни примери може да бъдат посочени и в други славистични изследвания.

2.5.2. Ако приемем, че при транспозиционните деривати има твърдение на ЛЗ на мотивираната и мотивиращата дума, то при мутационните и модификационните има задължителна промяна на ЛЗ. В такъв случай остава неясно как е възможно СоФ да изпълнява едновременно транспозиционна функция, изразяваща се в смяната на синтактичната функция на ПД, и модификационна, състояща се в добавяне на семантичен признак в значението на мотивираната дума в сравнение с мотивиращата, но без промяна на нейната синтактична функция (докато при мутацията такава промяна на синтактичната функция е възможна, но не задължителна)?

2.5.3. Приемането, че в словообразователния акт СоФ може да изпълнява едновременно повече от една функция, съответно предполагагането на смесени ономасиологични и словообразователни категории, размива границите между мутация, модификация и транспозиция и обезсмисля боравенето с тези термини. Споделям становището, че в словообразователния процес един и същ формант не може да изпълнява повече от една функция (Baltova 2015; Miloslavskii 2015).

3.0. Всичко казано дотук показва необходимостта от ново, задълбочено изследване на словообразователната транспозиция в отделните славянски езици, което да предложи адекватни отговори на поставените въпроси. Широкото разбиране на транспозицията отнася към нея твърде широк кръг деривати; тясно, от своя страна, изисква да бъде даден отговор на въпроса как трябва да се разбира постулатът за твърдение между ЛЗ на произвеждащата и на производната дума. Споделям мнението, че абсолютно твърдение, дори и само поради факта на смяната на категориалната принадлежност на произвеждащата дума, не може да има. Може би вместо за твърдение би било по-подходящо да се говори за изразяване на същото значение, но в рамките на друга лексикограматична категория

(част на речта), отчитащо и произтичащите от това категориални промени. Ако транспозицията се разбира като деривационен (в широк смисъл = словообразователен) процес, тя се осъществява с помощта на различни словообразователни начини, вкл. конверсия (в посоченото по-горе разбиране) или парадигматична деривация. В словообразователния процес формантът може да изпълнява само една функция; отнесено към темата на настоящото изследване, това означава, че СоФ може да изпълнява или транспозиционна (синтактична), или семантична функция, но не и двете. Най-спорна от всички „смесени“ функции е т. нар. транспозиционно-модификационна функция, предполагаща (едновременно?, или последователно?) смяна и запазване на синтактичната функция на производната дума. Спорна е обаче и т. нар. транспозиционно-мутационна / мутационно-транспозиционна функция, тъй като при мутацията може да бъде променена синтактичната функция на деривата, без това да е задължително, както при транспозицията, но задължително се променя, и то съществено, неговото лексикално значение.

Съкращения

ЛЗ – лексикално значение

ПД – производна дума

СоФ – словообразователен формант

Библиография

- Baltova, I. (2015). Kým vŕprosa za „deminutivnite“ sŕshtestvitelni i tŕiakhnoto otrazŕiavane v leksikografiŕata. W: I. Stramljič Brezник (red.), *Manjšalnice v slovanskih jezikih: oblika in vloga. Zora* (50–60). Maribor, Bielsko-Biala, Budapest, Kansas, Praha: Univerza v Mariboru.
- Bednařiková, B. (2009). *Slovo a jeho konverze*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci.
- Dokulil, M. (1962). *Tvoření slov v češtině. 1. Teorie odvozování slov*. Praha: Nakladatelství Československé akademie věd.
- Dokulil, M. (1996). Tvoření slov. W: M. Čechová a kol. autorů (red.), *Čeština – řeč a jazyk* (76–132). Praha: ISV nakladatelství.
- Dokulil, M. (1997). K otázce slovnědruhových převodů a přechodů, zvl. transpozice. W: O. Uličný (red.), *Obsah. Výraz. Význam. Výbor z lingvistického díla Miloše Dokuli- la I* (201–208). Praha: Filozofická fakulta Univerzity Karlovy.

- Ermakova, O.P. (1977). *Problemy leksicheskoj semantiki proizvodnykh i chlenimykh slov*. Avtoref. dokt. dis. Moskva.
- Furdík, J. (2004). M. Ološtiak (ed.). *Slovenská slovotvorba (Teória, opis, cvičenia)*. Prešov: Náuka.
- Grzegorzczkova, R. i in. (red.). (1998). *Gramatyka współczesnego języka polskiego. Morfologia*. Wyd. drugie, zmienione. Warszawa: Wydawnictwo naukowe PWN.
- Karlík et al. (red.). (2012–2018). *Nový encyklopedický slovník češtiny online*. Brno: Masarykova univerzita. Pozyskano z <https://www.czechency.org/>.
- Karlík, P. et al. (red.). (2002) *Encyklopedický slovník češtiny*. Praha: Lidové noviny.
- Koriakovščeva, E.I. (2006). Typy slovoobrazovatel'nykh kategorii: funkščii formantov, semantika proizvodjaščichk osnov (otsubstantivnye nomina actionis s formantom -stvo). W: B.B. Kryš'ko (red.), *Slavistika. Sinkhroniiā i diakhroniiā. Sbornik statej k 70-letiiu I. S. Ulukhanova (271–283)*. Moskva: Izdatel'skii Ńsentr „Azbukovnik“.
- Kubriākova, E.S. (1974). Derivaščiiā, transpoziciā, konversiā, *Voprosy jazykoznaniiā*, 5, 64–76.
- Kubriākova, E.S. (1981). *Typy jazykovykh znachenii. Semantika proizvodnogo slova*. Moskva: Nauka.
- Kurilovich, E. (1962). Derivaščiiā leksicheskaā i derivaščiiā sintaksicheskaā. K teorii chastej rechi. W: *Očerki po lingvistike. Sbornik statej (57–70)*. Moskva: Izdatel'stvo inostrannoj literatury.
- Mengel, S. (2006). Slovoobrazovatel'noe znachenie. W: B.B. Kryš'ko (red.), *Slavistika. Sinkhroniiā i diakhroniiā. Sbornik statej k 70-letiiu I. S. Ulukhanova (126–141)*. Moskva: Izdatel'skii Ńsentr „Azbukovnik“.
- Miloslavskii, I. (2015). Parametr „меньше нормы“ v paradigme obespečeniā rečevykh deistvij na materiale russkogo jazyka. W: I. Stramljič Breznik (red.), *Manjšalnice v slovanskih jeziki: oblika in vloga. Zora (233–247)*. Maribor, Bielsko-Biaā, Budapest, Kansas, Praha: Univerza v Mariboru.
- Ološtiak, M. (2013). Onomaziologická Ńtruktūra lexikālnych jednotiek. W: M. Ološtiak, L. Sisák (red.). *Od morfēm ku komplexným slovām a ich paradigmām. Výraz, význam, funkcia (9–89)*. Prešov: Filozofická fakulta, Prešovská univerzita v Prešove.
- Petr, J. (red.). (1986a). *Mluvnice češtiny. (1). Fonetika. Fonologie. Morfonologie a morfemika. Tvoření slov*. Praha: Academia.
- Petr, J. (red.). (1986b). *Mluvnice češtiny (2). Tvarosloví*. Praha: Academia.
- Sokolová, M. (2007). Vzťah slovnodruhových a onomaziologických kategoriālnych významov. W: H. Burkhardt, A. Nagórko (red.), *Sprachliche Kategorien und die slawische Wortbildung (178–195)*. Hildesheim–Zürich–New York: Olms.
- Waszakowa, K. (1996). *Słowotwórstwo współczesnego języka polskiego. Rzeczowniki z formantami paradygmatycznymi*. Warszawa: Wydawnictwa Uniwersytetu Warszawskiego. Wydanie drugie poprawione.
- Xaritonchik, Z.A. (2015). *V poiskakh sushchnosti imen. Izbrannoe. Sbornik nauchnykh statej*. Minsk: MGLU.

Резюме

Статията обръща внимание на факта, че в научната литература словообразователната транспозиция е отнасяна към различни „носители“ / „обекти“: ономасиологичните, съответно словообразователните категории, словообразователните процеси, един от словообразователните начини, словообразователното значение, функцията на словообразователния формант. Изразява се становището, че при дефинирането на транспозицията (в тесен смисъл) трябва да се преформулира постулатът за тъждественост между лексикалното значение на изходната и на производната дума. Споделя се мнението, че един и същ формант в словообразователния процес не може да изпълнява повече от една функция, поради което не е приемливо да се говори за смесени функции на форманта, както и за смесени ономасиологични или словообразователни категории.

STRESZCZENIE

O TRANSPOZYCJI SŁOWOTWÓRCZEJ RAZ JESZCZE

W niniejszym artykule zwraca się uwagę na fakt, że w literaturze przedmiotu termin „transpozycja słowotwórcza” odnosi się do różnych „nośników”/„obiektów”: kategorii onomazjologicznych, a więc słowotwórczych, procesów słowotwórczych, jednego ze sposobów słowotwórczych, znaczenia słowotwórczego, funkcji formantu słowotwórczego. Autorka jest przekonana, że w procesie definiowania transpozycji (w jej wąskim rozumieniu) trzeba przeformułować założenie dotyczące tożsamości znaczenia leksykalnego wyrazu podstawowego i wyrazu pochodnego. Autorka wyraża także opinię, że ten sam formant w procesie słowotwórczym nie może pełnić więcej niż jednej funkcji, więc twierdzenie o mieszanych funkcjach formantu jest nie do przyjęcia, tak samo jak i twierdzenie o mieszanych kategoriach onomazjologicznych lub słowotwórczych.

ЦВЕТАНКА АВРАМОВА

Факултет по славянски филологии

Софийски университет „Св. Климент Охридски“

София 1504, бул. Цар Освободител 15

България